

Gentilicis (I)

20/IV/1979

Determinar la forma exacta que ha de revestir cada gentilic —els mots, noms o adjectius que indiquen el país de naixença o d'origen d'algu— presenta, sovint, problemes difícils de resoldre. Com se sap, només alguns gentilicis, com per exemple grec, rus, turc, txec o suec, són —en la nostra llengua— mots primitius. La immensa majoria s'han obtingut o s'obtenen per derivació dels noms geogràfics respectius, amb la intervenció de diversos prefixos, els més usuals dels quals són —à (andorrà, americà), —í (gironí, marroquí), —enc (sabadellenc, canadenc) i —ès (empordanès, finlandès). Cal afegir-hi, encara, aquells gentilicis la forma dels quals obtenim per transliteració de l'original, especialment nombrosos per a la designació de grups humans no relacionat amb cap regió o territori amb un nom específic i determinat, i que trobem en abundor en les descripcions geogràfiques, polítiques, lingüístiques, etc., de pobles i països exòtics i llunyans. A molts d'aquests darrers noms els donem un sentit col·lectiu, sense sotmetre'ls en cap cas, que no en tenen la capacitat, a la nostra flexió nominal (formes del plural i del femení).

Però quan es tracta de designar els ciutadans d'un Estat modern que té com a denominació un nom pròpiament geogràfic, o bé els habitants o naturals d'una regió o d'un país també amb un nom ben determinat i precís de la mateixa categoria, més aviat tenim tendència a crear el gentilic corresponent per mitjà dels nostres sufixos de derivació habituals que no pas a obtenir-lo per transliteració o bé imitant les formes derivades de llengües veïnes, encara que, naturalment, no es pot pas pretendre de prescindir del tot de la seva influència. En aquest sentit, encara que la matèria donaria per a una exposició extensíssima, pot resultar d'interès d'indicar les formes dels gentilicis corresponents a alguns estats moderns del sud-oest d'Àsia. La lectura de textos originals que reporten viatges per aquells països i, fins i tot, de comentaris periodístics, ens fa adonar de les nombroses vacil·lacions que aquestes formes originen. Vet aci, doncs, aquests noms, segons el criteri de la Gran Enciclopèdia: afganes, iranià, iraquia, israelià, jordà, libanes, pakistanes i siria. Com es veu, tots són noms en —à i en —ès, i no en —í («iraní», «afgani», etc.) a que es recorre sovint. Al costat, però, de afganes i israelià (ciutadans d'uns Estats actuals), cal indicar afga i israelita, que designen els individus d'un poble o d'un grup humà, ètnic o històric.

Albert Jané